

# СТОРІНКА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО

УДК 338.439:636.22/28

Паламарчук Т.М.  
Наукові керівники:  
проф. Славов В.П.,  
доц. Микитюк В.М.

## ЗБІЛЬШЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ЕКОЛОГІЧНО ЧИСТОЇ ЯЛОВИЧНИНИ - ОДИН З РЕЗЕРВІВ ПОЛІПШЕННЯ ПРОДОВОЛЬСТВА В УКРАЇНІ

*Проаналізовано виробництво м'яса яловичини та телятини в структурі всіх видів м'ясних ресурсів в Україні, Житомирській області, окремих районів Полісся та Лісостепу. Проведене анкетне опитування працівників окремих господарств Полісся про доцільність та ефективність вирощування молодняка ВРХ. Статистичні дані та результати опитування свідчать про те, що в умовах Полісся є всі можливості збільшити обсяг виробництва яловичини, тому що затрачується менше трудових витрат та є багато природних угідь для утримання ВРХ, ніж інших видів тварин. Поліпшення кормової бази, мотивації праці, вдосконалення реалізаційних цін дозволить збільшити виробництво яловичини, тим самим краще забезпечити населення м'ясними продуктами харчування.*

Однією з актуальних проблем, що стоять перед працівниками агропромислового виробництва є покращення забезпечення населення країни продуктами харчування і особливо тваринницького походження. При цьому важливе значення надається виробництву м'яса.

М'ясо є одним з джерел отримання повноцінного білку. Саме білковий комплекс визначає харчові переваги м'яса яловичини порівняно з м'ясом інших тварин. Наприклад, м'ясо великої рогатої худоби містить 18-20% білків, які відносяться до повноцінних. Повноцінність білків визначається наявністю незамінних амінокислот, де в структурі білків вони складають 85-88%. Крім білків, у м'ясі яловичини містяться необхідні для людини жири, вуглеводи, мінеральні речовини, вітаміни, а також екстрактивні речовини. Білок і жир у м'ясі яловичини знаходяться у певному співвідношенні. Так, жирова тканина надає яловичині структуру і поліпшує смакові якості. Наприклад, яловичина першої категорії містить 67,7% води, 18,9% білка і 12,4% жиру. Енергетична цінність 1кг такого м'яса становить 7,83 МДж.

За розрахунками науковців норма споживання м'яса на одну людину в рік повинна складати 85 кг, з яких половина становить яловичина. Фактичні дані підтверджують, що зараз цей показник значно зменшився і дорівнює 35 кг, в тому числі яловичина-16 кг. У Житомирській області також зменшується споживання м'яса на душу населення. Так, якщо на душу населення споживалось в середньому за 1986-1990рр.-66,9кг, то в 1993р.-52,5, 1994р.-50,2, 1995р.-41,1, 1996р.-40,2кг, або зменшилось в 1996р. проти середнього за 1986-1990рр. на 40%.

З метою виведення галузі тваринництва з кризової ситуації Міністерством агропромислового комплексу України у 1997р. було розроблено Національну програму її розвитку до 2005р. Основна мета розробленої програми - розвиток спеціалізованого конкурентноспроможного тваринництва. Окремо виділяється підпрограма "М'ясне скотарство", яка передбачає створення в Україні до 2005р. галузі товарного м'ясного скотарства, яке не лише задовольняло б потреби вітчизняних споживачів у яловичині, але й давало змогу формувати надійний її експорт. Програмою передбачено в 2005р. мати стадо м'ясної худоби не менше 2 млн. голів по Україні, що становитиме 29% маточного поголів'я або на три молочні корови припадатиме одна м'ясна.

Нами проаналізовано стан та структура виробництва м'яса яловичини в порівнянні з іншими видами м'ясної продукції в Україні (табл. 1).

Дані таблиці 1 показують, що яловичина і телятина займають у виробництві всіх видів м'яса в цілому по Україні майже половину. Проте, з кожним роком загальний обсяг виробництва м'яса зменшується. Так, виробництво яловичини і телятини в 1996р. зменшилось проти середнього за 1986-1990рр. на 47%, порівняно з 1991-1995рр.-на 30%.

Така ж тенденція спостерігається по Житомирській області (табл. 2).

Таблиця 1.

Структура виробництва м'яса за видами в усіх категоріях господарств України (у забійній вазі)

Види м'яса	1986-1990 р.р. (в середньому за рік)		1991-1995 р.р. (в середньому за рік)		1996 рік	
	тис.т	% до всього	тис.т	% до всього	тис.т	% до всього
Всього	4309	100,0	3643	100,0	2113	100,0
у тому числі:						
яловичина і телятина	1976	45,9	1505	49,5	1048	49,6
свинина	1536	35,6	1067	35,1	789	37,3
баранина і козлятина	43	1,0	38	1,2	32	1,5
м'ясо птиці	696	16,2	403	13,2	218	10,3
м'ясо кролів	45	1,0	23	0,8	18	0,9
конина	13	0,3	7	0,2	8	0,4

Таблиця 2.

Структура виробництва (реалізація) м'яса по видах худоби і птиці в колективних, міжгосподарських, державних підприємствах Житомирської області (в живій вазі)

Види м'яса	1986-1990 р.р. (в середньому за рік)		1991 р.		1996 р.		1997 р.	
	тис. т	% до всього	тис. т	% до всього	тис. т	% до всього	тис. т	% до всього
Яловичина і телятина	137.0	84.8	133.2	85.7	50.6	84.3	41.6	83.5
Свинина	19.6	12.1	17.5	11.3	7.8	13.0	6.3	12.7
Баранина і козлятина	1.8	1.1	1.4	0.9	0.2	0.4	0.1	0.2
М'ясо птиці	1.4	0.9	1.9	1.2	0.5	0.8	0.8	1.6
Конина	1.7	1.1	1.5	0.9	0.9	1.5	1.0	2.0
<b>Всього</b>	<b>161.5</b>	<b>100.0</b>	<b>155.5</b>	<b>100.0</b>	<b>60.0</b>	<b>100.0</b>	<b>49.8</b>	<b>100.0</b>

Дані таблиці 2 показують, що в Житомирській області в структурі виробництва м'яса яловичина і телятина займає найвищу питому вагу-від 84.8% (в середньому за 1986-1990рр.) до 83.5% (в 1997р.). Значне зменшення виробництва (реалізації) яловичини відбулося в 1997р. порівняно з попередніми роками, а саме: проти середнього за 1986-1990рр. зменшилося у 3.3 рази, проти 1991р.- 3.2 рази, проти 1996р.- на 17.8%. Спостерігається зменшення виробництва й інших видів м'яса. Так, в 1997р. порівняно із середнім за 1986-1990рр. виробництво свинини зменшилося в 3.1 раз, виробництво баранини і козлятини за цей же період зменшилося у 18 разів. Зниження виробництва

свинини обумовлено нестачею концентрованих кормів. Значне зниження виробництва баранини і козлятини пов'язане з ліквідацією галузі вівчарства у районах радіоактивного забруднення.

У зв'язку із зниженням виробництва свинини, м'яса птиці та ліквідацією вівчарства назріла необхідність у розвитку м'ясного скотарства, особливо, в районах посиленого радіоактивного режиму.

*Ми проаналізували стан виробництва м'яса яловичини у господарствах суспільного сектора типового для зони Полісся Овруцького і зони Лісостепу-Попільнянського районів (табл. 3).*

Таблиця 3.

Виробництво (реалізація) м'яса всіх видів в колективних, міжгосподарських, державних підприємствах Овруцького і Попільнянського районів (в живій вазі)

Види м'яса	Овруцький район					Попільнянський район				
	1991 р.		1997 р.		1997р. 1991р.	1991 р.		1997 р.		1997р. 1991р.
	тонн	% до всього	тонн	% до всього		тонн	% до всього	тонн	% до всього	
Всього	8700	100.0	3045	100.0	35.0	10300	100.0	4772	100.0	46.3
у т.ч.:										
яловичина і телятина	7700	88.5	2898	95.2	37.6	6900	67.0	3463	72.6	50.2
свинина	900	10.3	78	2.6	8.7	2000	19.4	600	12.6	30.0
баранина і козлятина						67	0.7	3	0.1	4.5
м'ясо птиці						1144	11.1	611	12.8	53.4
інші	100	1.2	69	2.2	69.0	189	1.8	95	1.9	50.3

Дослідження підтвердили, що в зоні Полісся- Овруцькому районі виробництво м'яса яловичини займає найвищу питому вагу і становить: у 1991р.- 88.5%, у 1997р.- 95.2%, тоді як в Попільнянському районі відповідно 67.0% та 72.6%. Тому можна зробити висновок, що виробляти яловичину слід краще на Поліссі, де розташовано найбільше природних кормових угідь. До того ж із м'ясом яловичини у їжу людини попадає менше радіонуклідів, зокрема стронцію, ніж з молоком у розрахунку на одиницю земельної площі. Щоб отримати екологічно чисту яловичину, за визначенням науковців необхідні екологічно чисті корми, дотримання зооветеринарних заходів щодо догляду за м'ясним контингентом худоби, чиста вода та ін.

Діяльність багатьох сільськогосподарських підприємств показує, що при сприятливих умовах годівлі великої рогатої худоби, можна відносно швидко наростити значні обсяги високоякісної яловичини та шкірсировини. Вчені підраховали, що виробництво яловичини потребує у 10-15 разів менше трудових затрат і в 5 разів менше енергетичних ресурсів порівняно з молочним скотарством.

Однією з умов подальшої роботи в галузі виробництва яловичини і виведення її з кризового стану та нарощування обсягів виробництва, забезпечення населення м'ясом яловичини саме вітчизняного виробництва є припинення зменшення поголів'я м'ясного контингенту та збільшення поголів'я тварин в усіх категоріях господарств - КСП, радгоспах, селянських(фермерських) господарствах, особистих підсобних господарствах.

Аналіз динаміки поголів'я ВРХ в Україні, Житомирській області, Овруцькому та Попільнянському районах свідчить, що за останні роки поголів'я в усіх категоріях господарств має тенденцію до скорочення (рис. 1). Так, у 1998р. порівняно з 1991р. поголів'я ВРХ зменшилось в цілому по Україні на 48%, по Житомирській області - на 39%, в Овруцькому районі - на 29%, у Попільнянському районі на - 18%.

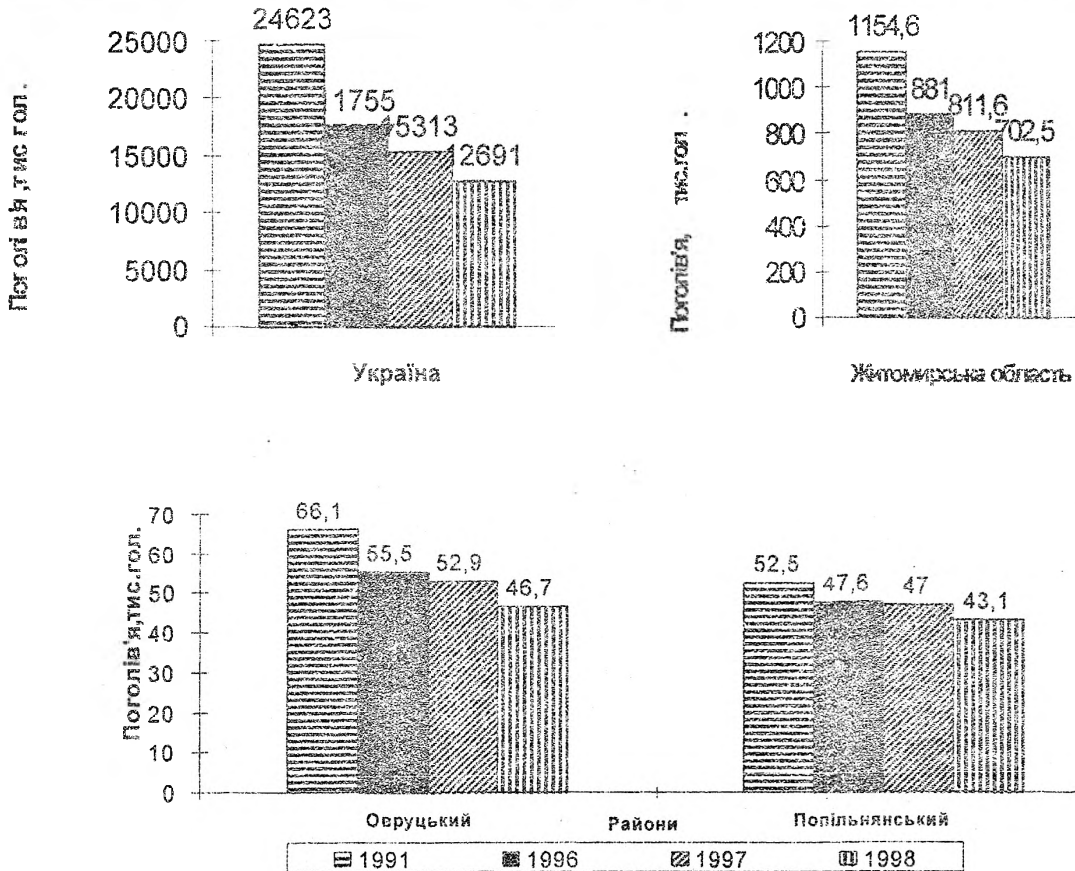


Рис.1 Динаміка поголів'я ВРХ в усіх категоріях господарств України, Житомирської області в цілому та по Овруцькому і Попільнянському районах (на початок року)

Причинами зниження спаду приросту м'яса ВРХ є відсутність у науці і практиці єдиної рекомендованої системи інтенсивного ведення галузі( вирощування, відтворення худоби м'ясних порід та ін. ), мала інформованість товаровиробників, надто низька оплата праці, слабкі моральні та матеріальні стимули, пов'язані зі збутом яловичини, незадовільні соціальні умови працівників тваринництва та ін. Вирішення цих питань дасть можливість підвищити економічну ефективність виробництва яловичини, а отже, й поліпшити забезпечення населення країни продуктами харчування та шкірсировиною.

**Література**

- 1.Набат В. Розвиток м'ясного скотарства - справа усіх працівників тваринництва.// Тваринництво України. - 1997. - №4. - с. 2-4.
2. Статистичний щорічник України за 1996рік / Державний комітет статистики України.: Відповідальний за випуск О.Г. Осауменко.- К.: Українська енциклопедія, 1997-618с.
3. Статистичний збірник. Сільське господарство Житомирської області / Житомирське обласне управління статистики- Житомир ,1997-152с.
- 4.Тимченко О.Г., Зубець М.В., Мусієнко Ю.С. та ін. Підвищення м'ясної продуктивності великої рогатої худоби.-К. : Урожай, 1988-128с.
5. Шкурін Г. Основні напрями розвитку м'ясного скотарства (Національна програма на 1997 - 2005 р.р.)// Тваринництво України. - 1997. - №4. - с. 4-7.

Паламарчук Тетяна Миколаївна, аспірант, Державна агроекологічна академія України.